

5 Obsah vzdělávání na dálku

Vzdělávání na dálku znamenalo kromě zásadní změny organizace výuky často i změny obsahu výuky. Mezi hlavní příčiny změn obsahu patřila obtížná realizovatelnost některých témat distanční formou, nižší časový rozsah, který mohou žáci vzdělávání věnovat při pobytu doma, a také potřeba snížit nároky směrem k žákům vzhledem k odlišné efektivitě distančních metod výuky, resp. k větší časové náročnosti komunikace na dálku. Obsah vzdělávání se v běžné výuce řídí učebními osnovami ve školním vzdělávacím programu, případně bývá vzdělávací obsah časově rozvržen v tematických plánech. Na mnoha školách se však přes existenci učebních osnov obsah vzdělávání reálně řídí obsahem používaných učebnic.

5.1 Změny v obsahu na základních školách

Na necelé třetině základních škol rozhodlo o obsahových prioritách vzdělávání po uzavření škol její vedení. Na více než desetinu úplných základních škol do rozhodování o obsahových prioritách výrazněji zasáhly předmětové komise. Na polovině základních škol se pedagogové i během mimořádné situace řídili původními tematickými plány. Prakticky tedy šlo o snahu překloupat beze změn stávající výuku do on-line prostředí.

Učitelé učí pomocí videokonferencí, v domácím prostředí si vytvořili provizorní tabule k výkladu i procvičování.

Pokud vedení rozhodlo o obsahových prioritách, pak byl důraz položen buď na stěžejní předměty (český jazyk, matematiku, případně cizí jazyk), nebo z pohledu pedagogů na základní učivo, případně byl doporučen výběr z učiva. Takový postup lze nepochybně doporučit.

Přizpůsobili tematické plány tomu, co lze vyučovat na dálku. Těžší témata nechávají na prezenční výuku.

Na některých základních školách byla upozaděna i výuka výchov, na jiných pak byla tato výuka vhodně upravena.

Po 14 dnech učitelé začali učit i výchovy, což mělo pozitivní ohlas, žáci pak mají vždy mezi stěžejními předměty oddych.

Ve škole vyhlásili soutěž o nejnápaditější výtvarný návrh roušky a žáci vytvářeli kreslený komiks na téma „Já, koronavirus“.

Doporučení k úpravě vzdělávacího obsahu měla na některých školách spíše obecnější charakter, formulovaný např. jako doporučení nepřetěžovat žáky a rodiče a dominantně opakovat a procvičovat. Tyto akcenty se promítly často ve větší diferenciaci vzdělávacího obsahu. Také takový přístup lze označit za vhodný.

Pedagogický sbor vytváří společně pro žáky týdenní plány ve třech úrovních: 1) základní – pro většinu žáků, 2) pro žáky se SVP, 3) pro „nadšence a rychlíky“ s nepovinnými úkoly navíc. Starší žáci vytváří pro spolužáky nebo pro mladší žáky sborník slovních úloh.

Vzhledem k rozdílným podmínkám jednotlivých žáků a k rozdílným patrným již před zákazem fyzické přítomnosti žáků ve vzdělávání se mnoho škol intenzivně věnuje hledání cest eliminujících přílišnou diferenciaci mezi žáky, např. posilováním individualizace vzdělávacích cílů.

Škola nastavuje žákům individuální vzdělávací cíle a k nim vhodnou vzdělávací nabídku, čímž předchází případným nerovnostem mezi jednotlivými žáky po jejich návratu do prezenční výuky. Škola má vlastní kritéria pro hodnocení žáků, která může využít i v době distanční výuky. Pro všechny žáky využívá slovní hodnocení.

Ojedinele byla situace využita k akcentaci rozvoje kompetence k učení nebo k úpravám rozsahu učebních osnov v konkrétním školním vzdělávacím programu.

Ve škole byl zaveden Deník učení. Do něj zapisují vše nad rámec povinného učení, doporučené odkazy a samostatné vzdělávací aktivity navíc.

Systém organizace distančního vzdělávání poskytuje zpětnou vazbu vedení školy do budoucna, v souvislosti se stanovením nutného minima učiva v osnovách jednotlivých předmětů.

Celkově byl ve všech základních školách kladen důraz na procvičování. Na více než 80 % základních škol se výuka soustřeďovala současně i na novou látku. Nižší podíl škol (přibližně tři pětiny) využíval výuku na dálku i k zadávání rozšiřujícího učiva. V zadávání rozšiřujícího učiva jsou výrazné rozdíly mezi kraji. V Ústeckém kraji zadává rozšiřující učivo na prvním stupni jen 29 % škol a na druhém stupni jen 33 % škol. Podobně nízký podíl škol je i v Karlovarském